

IZHAJA VSAKI DAN

tudi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Penamitne števe se prodajajo po 3 nvd. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici, Gorici, Kranju, Št. Petru, Postojni, Sežani, Nabržini, Sv. Luciji, Tolminu, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele števe po 5 nvd. (10 stot.).

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinske in obrtne oglase po 3 st. mm, osmrtice, zakvale, poslanice, oglase denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljna vrsta K 2. Mali oglasi po 3 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelek uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“.

Edinost

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

V ednosti je moč!

NAROČNINA ZNAŠA

za vse leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročnice brez dopolnjenih naročnin, se uprava ne ozira. Naročnina na nedeljsko izdaje „EDINOSTI“ stane: celoletno K 520, pol leta 260.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nepravilna pisma se ne sprejemajo in rokopi si se ne vračajo. Naročnino, oglase in reklamacije je pošiljati na upravo lista. UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 18 (Narodni dom) Izdajatelj in odgovorni urednik ŠTEFAN GODINA. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu, ul. Giorgio Galatti št. 18. Poštno-hranilnični račun št. 841-652. TELEFON št. 11-57.

Tržaški Slovenci.

V nedeljo, dne 6. decembra t. l. ob 10. uri in pol predpoludne vršil se bo v veliki dvorani „Narodnega doma“ (Trg Caserma) v eliki

manifestacijski SHOD

za slovensko vseučilišče.

Ker je stvar zelo važna, želeli je, da se naše občinstvo iz mesta in okolice tega shoda v čim večem številu udeleži.

Sklicatelji

v imenu tržaških akademikov

BRZOJAVNE VESTI

Jugoslovanski poslanci proti Italijanskemu vseučilišču v Trstu.

DUNAJ 3. „Hrvat. Kor.“ poroča, da je narodna zveza jugoslovanskih poslancev imela konferenco, na kateri je bila vsprejeta sledeča resolucija: Narodna zveza jugoslovanskih poslancev je mnenja, da se mora načelno ugoditi vsem intelektualnim potrebam vsake narodnosti. Zato se jugoslovanski poslanci ne protivijo tudi ustanovitvi italijanskega vseučilišča. Menijo pa, da se mora z ustanovitvijo italijanskega vseučilišča v Avstriji istočasno in vsopredno ugoditi tudi potrebam Jugoslovancev z ustanovitvijo vseučilišča v Ljubljani in z nostrifikacijo diplomov in akademskih stopinj zadobljenih na zagrebškem vseučilišču. Narodna zveza jugoslovanskih poslancev odločno protestira pri ustanovitvi italijanskega vseučilišča v Trstu in se bo proti taki ustanovitvi bojevala z vsemi sredstvi, ki so jej na razpolago.

Shod slovenskih vseučiliščnikov na Dunaju.

DUNAJ 3. V neki gostilni v Auerspergovih ulici je imelo danes popoldne okrog 200 večinoma slovenskih dijakov shod. Po shodu so šli dijaki pred parlament demonstrirati za ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani. Redarji jim niso pustili prestopiti parlamentarne rampe in so razgnali dijake, ki so potem odkorakali v Bančno ulico, kjer jih je tudi straža potisnila nazaj. Na vseučiliščni ulici je redestvo demonstrante razgnalo. Aretiranih je bilo 12 dijakov. Več del aretirancev ovadijo deželnemu sodišču radi pregreška rabuke, druge bo kaznovala policija.

Ogrski državni zbor.

BUDIMPEŠTA 3. Zbornica je nadaljevala razpravo o proračunu poljedelskega ministerstva.

Zbornica je vsprejela proračun poljedelskega ministerstva ter je na to pričela razpravljati o proračunu ministerstva za uk in hogočastje, ki jo je nadajevala na populadanski seji.

Češko vseučilišče v Pragi.

PRAGA 3. Rektor češkega vseučilišča je ustavil predavanja do po božičnih praznikih in utemeljuje ta odlok s splošnim razburjenjem, kar moti miren pouk,

Avstrijski državni zbor.

DUNAJ 3. Po otvoritvi seje je posl. Choc zahteval, naj se došle uloge doslovno prečitajo. Predsednik je vprašal Choca, hoče li pred gladoječim ljudstvom vzeti nase težko odgovornost, ako se razprava o socialnem zavarovanju zatigne. (Viharca pohvala v vsej zbornici. Hrup pri čeških radikalcih.)

Ker je posl. Choc vstrajal pri svoji zahtevi, je predsednik odredil, da se bo čitalo uloge koncem seje. (Viharca pohvala.) Češki radikalci so razsajali dalje, tudi potem, ko je prišel dr. Adler govoriti o proračunskem provizoriju.

Posl. dr. Adler je izjavil, da si ne pusti vzeti v tem parlamentu pravice govora. V tem trenutku zaslepljenja in slabosti vlade je treba odločno protestirati proti temu, da se hoče velika narodna vprašanja rešiti z rabljen in splektariti proti parlamentu. Pred vsem je treba protestirati proti odredbam, izdanim v Pragi. (Živahna pohvala.) Nagli sod je popolni polom stare avstrijske vladne metode, dokaz za popolno nesposobnost vladanja strank, ki so zdaj na krmlju. (Pohvala.)

Ko so prišli ministri v dvorano, so češki radikalci zopet zagnali hrup, čuli so se fejklici. — Posl. Lisj je pokazal krvav robec, zakar je bil pozvan na red. (Dolgotrajen hrup.) — Posl. Cuch je bil tudi pozvan na red.

Dr. Adler je nadaljeval: Socialni demokrati obsojajo izgrede v Pragi, ali tudi na nemškem Češkem. S krivico se ne dela politike. Pretrpna krivica ne daje nikake svoboduice za novo krivico. (Živahna pohvala.) Govornik je rekel, da nima minist. preda. sposobnosti, da bi združil državo ohranjajoče stranke, zakar niso bili pogoji nikdar manji nego sedaj, ter je protestiral proti eventualnemu razpustu državnega zbora.

Ko je prišel v zbornico nemški minister-rojak Schreiner, so ga češki radikalci vsprejeli s fuit-klici.

Govornik je izjavil dalje da bodo socialni demokrati glasovali le za nujnost prvega čitanja proračunskega provizorija, da se izvede normalna rešitev proračuna. Glede bosanskega vprašanja je govornik pokazal na stališče, ki so je njegovi pristaši označili v delegaciji. Ni dvomiti, da je znehsija prinesla Avstriji silno veliko nevarnost, ker stoji pred vojno. Skupna in avstrijska vlada sta odgovorne za veliko škodo, ki jo trpi delo v Avstriji, kar se je že pokazalo. Avstrijo treba spremeniti s temelja in nemškemu narodu pripade samovlada še le tedaj, ko jo bodo imeli vsi drugi narodi. Najpriprosteje sredstvo za rešitev italijanskega vseučilišnega vprašanja je ustanovitev vseučilišča v Trstu. Strah pred iredento je absurd. Socialni demokrati obsojajo izgrede v Pragi in drugih mestih in tlačenje manjšin in so trdno prepričani, da je bodočnost Avstrije v njihovem taboru.

Posl. Lang je izjavil, da z dovolitvijo proračunskega provizorija se vladi ne izreče nikakega zaupanja. Dolžnost vlade je, da stori vse, da postane socialno zavarovanje kmalu zakon.

Za posl. dr. Adlerjem je govoril posl. Udržal o praških demonstracijah, neumestno nemško obstrukcijo v češkem deželnem zboru in je ob neprestanih hrupnih protestnih klicih levico očital Nemcem, da hočejo za vsako ceno ohraniti prevlado. Kritikoval je proglaš naglega suda nad Prago in vedenje nemškega ministra-rojaka dr. Schreinerja. Govornik je izrekel nado, da se Nemci in Čehi nekaj najdejo na polju pravega delovanja, kjer Čehi ne podležejo.

Posl. Jäger je obžaloval, da je bil nagli sod na Prago tako pozno razglašen ter je protestiral proti napadom posl. Udržala na Nemce.

Potem so bile doslovno prečitane uloge. Med istimi se nabaja nujni predlog posl. Choca, v katerem se zahteva, da vlada odpočiše namestnika Coudenhova; nadalje nujni predlog posl. Baxa, da se odpravi nagli sod; nujni predlog posl. Sternberga, da se izda odlok, s katerim se za vso Avstrijo prepove nositi barve, predlog socialnih demokratov, katerem se zahteva sprememba člena V. državnih temeljnih zakonov v smislu, da se odločitev o vojni in miru v bodoče prepusti državnemu zboru.

Posl. Hribar je vložil interpelacijo glede vedenja predsednika višega sodišča v Gradcu, ki je rekel slovenskim uradnikom, prišedšim k njemu na avdienco, naj se ne utikajo v strankarske boje, dočim ni predsednik kaj takega naročil nemškim uradnikom.

Potem interpelacija posl. Hribarja glede kazenskih razprav povodom ljubljanskih demonstracij.

Po dovršenem čitanju se je dr. Ryba pritožil, da niso policijski organi pustili v parlament k njemu in posl. Korošču deputacijo slovenskih dijakov. Predsednik je izjavil, da bo dal stvar preiskati. Nato je bila seja zaključena. Prihodnja seja jutri.

Šest dekad.

1848 — 2. december — 1908.

(K 60-letnici vladanja cesarja Franc Jožefa I.)

IV.

1878 — 1888.

Četrto desetletje vladanja Franc Jožefa je pričelo obenem s prvim vspehom, ki ga je imela monarhija. Leta 1857 potisnjena iz današnje Romunije, leta 1859 premagana v Italiji, 1866 premagana na Češkem. Notranje homatije, nestalno ustavno življenje, slabe finance — ti udarci so zadeli drug na drugega tako vso državo kakor njenega vladarja.

Sedaj pa je stopila na novo polje zunanje politike, kakor v odškodovanje za svoje izgube na zapadu.

Na čelo notranje politike je stopil po drugi strani eden najvestejših služabnikov cesarske hiše, vladarjev mladinski prijatelj, konservativni grof Taaffe.

V vsej dobi cesarjevega vladanja ni ostal noben premjé tako dolgo na svoiem minister-skem prestolu, kakor grof Taaffe. Celih štirinajst let je vodil državno mašino s svojo spretnostjo in previdnostjo.

Nemško liberalno moč, ki se je uprla okupaciji Bosne in Hercegovine in ki obe desetletji, v katerih je vladala državo, ni ničesar storila, kar bi imelo katerikoli globji pomen za monarhijo — to oholo in brezdelno večino je strl s svojim „železnim ringom“, obstoječim iz Slovanov, nemških klerikalcev in fevdalcev.

Takoj ob pričetku je izrekel v svojem programu željo po „spravi narodov“. To se mu sicer ni posrečilo doseči, dasi je bil često na poti, ki je utegnila voditi do vspeha.

Predvsem je pridobil Staročeha, ki so predstavljali tedaj večino češkega naroda, da so nehali s svojo abstinenco. Po dolgih šestnajstih letih so se češki poslanci povrnili v dunajski parlament. To je bil Taaffejev prvi in največji triumf.

Čuli smo že, da je bila monarhija ob času Krimske vojne in mnogo let po njej popolnoma izolirana v Evropi. Ta „splendid isolation“ jo je slabila in jo delala nezmožno za vsak zunanji korak. Ravno tako ji je slabila državni kredit.

V isti meri, kakor je šla pot Avstrije rapidno navzdol, se je dvigala Prusija in Nemčija pod Bismarckom navzgor. Bismarck je dosegel, kar je hotel. Združil je s krvjo in jeklom, kar se drugače združiti ni dalo. Zdaj je potrebovala država mirnih časov, da se konsolidira v enotno celoto, da se povspne tudi v notranjosti do tiste stopnje, kakor se je povspela na zunaj: po eni strani napram Avstriji, po drugi strani napram Franciji, ki ji je moralo odstopiti Elzas-Lothringo in ji plačati pet milijard vojne odškodnine, s katerim denarjem je Nemčija uvela zlato veljavno mesto obstoječe papirne, oziroma srebrne.

V ta namen je iskal zaveznikov, s katerih pomočjo bi bil zasiguran srednjeevropski mir za nekaj desetletij. Obrnil se je najprej na Dunaj.

Nihče ni mogel biti tega bolj vesel, nego vladni krogi naše monarhije. S svojim premagovalcem pred trinajstimi leti, s tistim Bismarckom, o katerem je izrekel nekoč tako ostro mnenje, je sklenil ravnosti vladar zavezniško in prijateljsko pogodbo (1879). Najmočnejša in v tej dobi najveljavnejša armada na vsem svetu je postala zavezniški osamljeni podunavske monarhije. V slučaju da je napadena ena izmed nju, si zagotavljata medsebojno ne samo moralno, ampak tudi materijelno pomoč.

Tri leta zatem (1882) je pristopila tej dvojezi Italija. Ta trojezi je veljavna še danes. Materijelno pomenja blizu šest milijonov bajonetov redne vojske brez milice in črnovojnikov (s temi nekaj nad dvanajst milijonov bajonetov) in 170 bojnih ladij ter 350 torpedovk. Ta kolosalna sila ravna evropsko ravnotežje.

Četrta dekada je imela zaznamenovati zopet nov in velik vspeh. Država si je zavarovala ves zapadni hrbet, tako, da se tudi napram Rusiji ni imela odslej ničesar več bati. Postala je zopet agresivna proti Balkanu. Tam se je vsedla tekem časa tako močno, da ni misliti, da jo zlepa izpodrine kdo s tega mesta.

Minuli so časi neprestanega strahu pred vojno. Tem večjo pozornost je obrnila zato lahko država k svojim notranjim potrebam.

Pod Taaffejem je izdala vlada svoj prvi socialnopolitični zakonik v svrhu delavskega varstva. Uveden je normalni delavnik enajstih ur in zapovedan je bil nedeljski počitek. Ravno tako je bil izdan zakon o zavarovanju delavcev za slučaj boleznii ali nezgode. Posrečilo se je za definitivno uravnati ravnotežje v proračunu. Vlada je izvela v tej dobi regulacijo zemljišnega davka. Pričela je s preustrojitvijo direktnih davkov. Na podlagi povprečnega kurza goldinarske veljave v zadnjih letih je uvedla devalvacijo, če tudi ni avstrijska zlata veljava do danes še popolnoma efektivna.

Enako kakor v Prusiji je pričela vlada v tej dobi s podržavljanjem železnic, na kar pod liberalci, kakor menšterjanci, se misliti ni bilo. Leta 1883 je sklenila s sultanom pogodbo zaradi železniških zvez med Dunajem preko Pešte in Solunom ter Carigradom, tako, da je bila ta za avstrijski eksport tako važna proga s tem zagotovljena. Tri leta na to je uvedla zadrage za mojstre in zahtevala dokaz sposobnosti za obrtnike. Kasneje — vsakako hitimo s tem času nekoliko naprej — je priklopila Trst svojem carinskemu omrežju (1891) z izjemo malega ozemlja kakor svo-

bodne luke po izgledu Hamburga (1881 oz. 1888) in Bremena (1885 oz. 1888) na Nemškem.

Nemški liberalci so prihajali v vedno večje škipce. Taaffe je ustrezal od časa do časa raznim pravičnim zahtevam Poljakov in Čehov — med drugim je razdelil nemško vseučilišče v Pragi v nemško in češko kakor dva popolnoma samostojna učna zavoda — in to je Nemce od sile peklo. S svojo manjšino so hoteli vladati tudi slej slovanski večini v monarhiji.

Pod Taaffejem, v pričetku četrte deкаде, so zaklicali Nemci v Avstriji v prvič, da jih vlada — zatira. V tem času (1880) so ustanovili svoj Schulverein, ki ima namen germanizacije slovanskih otrok. Slovenci občutimo delovanje Schulvereina na marsikaterem delu svoje domovine dovolj občutno. Ta Schulverein ima tudi v rajhu mnogo členov in podpornikov.

Zgodilo se je to v tistem času, ko je izdala Taaffejeva vlada — cejena glavna zaslomba so bili ravno Poljaki in Čehi — dvoje ukazov (1880 in 1882), glasom katerih se mora vsak uradnik v Avstriji v občevarju s stranko posluševati tistega jezika, v katerem ga je ogovorila stranka. Doslej ni mogel noben Slovence, Hrvat, Srb, Čeh ali Poljak prisiliti cesarskega uradnika, da govori z njim v njegovem jeziku. Tako je bilo možno, da so sedeli na uradniških stolicah sami Nemci. Ti zlati časi so s tem nehali — in Nemci so zagnali krič o preganjanju. V resnici pa se ni zgodilo nič drugega, nego da je Taaffe očistil drevesa v avstrijskem vrstu škodljivih parazitov, če ni hotel, da uniči ta mrčes ves nasad.

Klerikalni krogi, ki so tvorili del železnega obroča, so hoteli ravno tako doseči nekaj svojih zahtev. Podoželeli so hoteli ljudsko šolstvo. Če bi se to zgodilo, bi postala ljudska šola deželni zavod in v vsem in edino od deželnih zborov odvisna. V teh so imeli ponekod klerikalci večino. Gospodska zbornica je zavrgla te načrte vzlic temu, da je vladar imenoval na Taaffejev predlog mnogo novih členov, o katerih je bilo jasno, da niso „liberalnega načela“ in da bodo glasovali za novi šolski zakonik.

Nemški liberalci so postali zakletki sovražniki Taaffejevega kabineta, tako zaradi političnega kakor nacionalnega nasprotstva.

Zbruhnila je rabuka z njimi najprej v Pragi, kjer je stopila nemška manjšina 1886 iz češkega deželnega zbora, ker ni hotel vsprejeti zakona, glasom katerega bi bil v nemških krajih Češke nemški jezik izključen uraden jezik, če tudi bi živel v teh krajih primerno češka manjšina.

Tako je dovršilo to mirno in najstalneje desetletje vladanja našega cesarja z motnim dogodkom, ki je prorokoval nemirne čase. In v resnici je sledilo desetletje, ki ni bilo na znotraj nič manje nesrečno, nego prvo (1848—1858), ali na zunanji drugo — (1858—1868).

Tržaško Slovenstvo in socialna demokracija.

Govor dra Rybára na javnem shodu politič. društva „Edinost“ dne 29. novembra 1908.

O „zaslugah.“

Dr. Slavik vam je že povedal, kako socialisti odrekajo narodni stranki vsako zaslugo in kako trdijo, da smo mi krivi vsega zla. No, delovanje naše stranke je očitno in javno. Mi ne govorimo in ne hujskamo na zakonih sestankih. Mi sklicujemo javne shode na katere morejo prihajati tudi zastopniki socialne demokracije. Naše delovanje in naše namene vidi vsakdo. In vsakdo ima tudi pravico, da odkrito govori svoje mnenje. Ali to naj se vrši stvarno in brez posvk.

Socialni demokratje nam odrekajo vsako zaslugo. Tudi oro za pridobitev tiste malenkosti, ki smo jo izvojevali ob našem šolskem vprašanju. Vso zaslugo imata — tako tede — Pittoni in Pagnin. (Smeš.) Meni pa se zdi to neumno pripraviti se o zaslugah. Glavno je, da se kaj dobi. Smešno je, ako se, ko gre za plemenito stvar, najprej išče: kdo ima zaslugo? To smo videli lani, ko so se kranjski liberalci in klerikalci pripravili, kdo ima zaslugo, da tržaški Slovenci dobe svojo šolo in potem res — šole nismo dobili. (Smeš.)

Nekaj bi si dovolil pripomniti glede našega šolskega vprašanja. Povedal sem že, kako so se socialni demokratje vedli ob našem šolskem vprašanju. Ali naravnost ali pod pretvezami: vedno so nastopali proti tej naši zahtevi. Znano je morda že, da je bil posl. Pittoni pozvan, da bi šel radi naše šole z mano k ministru. Ali Pittoni ni hotel iti! (Hrupni klici: Čujte! Čujte!) Če je šel sam, mi ni znano. (Smeš.) Tako so socialisti

podpirali naše korake! Skodovati so nam hoteli, ne pa koristiti! (Hrup.)

Ako imajo res tako moč in tak vpliv, kakor se vedno bahajo, bi bili lahko, lahko izposlovali uresničenje te naše pereče zahteve. Oziroma skrbijo le za-se, ne pa za nas Slovence. V resnici pa ne morejo niti za-se nič doseči, kamoli da bi za nas Slovence mogli kaj doseči!! (Pritrjevanje.)

Tudi dr. Tuma je bil še nedavno temu drugačnih misli o moči in vplivu socijalno-demokratskih poslancev. Lani in letos — ko se je šlo za to, da se izposluje „glasbenemu in pevskemu društvu v Gorici“ državna podpora, se je dr. Tuma, kakor predsednik tega društva obrnil do mene in me morda do Pittonija in Paginija. Ne da bi si hotel prisvajati kako uslugo, ampak konstatujem le dejstvo, da sem rad ustregel njegovi želji. (Viharno vsklikanje: Čujte! Čujte!)

Do mene se je obrnil, da-si sem izvoljen le za tržaško okolico, da-si se mi je na skodu socijalno-demokracije minole nedelje odrekalo — kakor poslancu okolice — pravico vmešavati se v stvari, ki se tičejo mesta tržaškega. Za to ne smem govoriti, pač pa me je dr. Tuma celo prosil, da govorim za — Gorico. (Veselo st. Krik.)

Jaz bi danes ne govoril o tem, ker je to le malenkost in ker sem storil le svojo dolžnost, kajti vsakemu slovenskemu poslancu je v dolžnost, da pomaga, kjer treba koristiti naši skupni narodni stvari. (Frenetično odobravanje.) Ali, če nam danes dr. Tuma očita celo švindlarstvo, sem moral to povedati in pripominjam, da morem vse dokazati z njegovimi lastnimi pismi. (Zborovalec Negode je napravil mejklic, ki mu je sledilo splošno odobravanje.) Nočem govoriti o osebnih lastnostih dr. Tuma, ker me vežejo prijateljski odnosi do njega. Ali če bo dr. Tuma govoril bolj jasno o naših „švindlarjih“, uverjen naj bo, da mu ne ostanemo dolžni.

Take so torej zasluge socijalnih demokratov za napredek tržaških Slovencev!!

Narodni dom.

Socijalisti nam očitajo tudi naš „Narodni dom“. Navadno nam očitajo, da smo buržoaziji, kapitalisti, ki povsodi gledamo le na svoj dobiček, da povsodi hočemo le izkoristiti, izrabljati, izmозovati. Novopečeni socijalist dr. Tuma, pa nam očita sedaj, da naš „Narodni dom“ nič ne nese!! (Smeh.) Mi smo sezidali to hišo, ker je bila nujno potrebna. Temu dokaz, so tudi — socijalisti, ki so tudi že imeli tu svoje shode. (Klici: Tako je!) Dr. Tuma pa naj si ne razbija glave zaradi naše posojilnice. Ob gradnji te hiše jo je vodila sicer ljubezen. (Viharen aplavz), ali investirani denar se pošteno obrestuje, nosi toliko kolikor mora nositi ob pametnem gospodarstvu! (Odobravanje.) S tem naj se zadovolji dr. Tuma,

Ščavi.

Še neko zaslugo pripisuje dr. Tuma socijalni demokraciji. To namreč, da nas tržaški Italijani ne zmerjajo več s „ščavi“. S tem hvalisanjem je dr. Tuma dokazal le eno, namreč, to, da — živi v Gorici! (Veselo st.) Še nas zmerjajo s ščavi, četudi ne v toliki meri kakor nekdanj. Tako ne ve dr. Tuma še nekaj drugega. Ko so se nedavno socijalisti vračali z nekega izleta pri sv. Križu, so pred „Narodnim domom“ kričali „ščavi“ in žalili našo narodnost. (Urnebesen krik.) Ali je tudi to zasluga slovenskih socijalnih demokratov?! (Ploskanje.) Na to naj nam odgovori dr. Tuma! (Zvršetak prih.)

Demonstracije slovan. dijaštva na graškem vseučilišču.

Krvavi dogodki na dunajskem vseučilišču so našli odmeva tudi v krogih slovenskega dijaštva v Gradcu i to tem bolj, ker se je hotelo celiti rane na račun slovenske kože.

Dunajska „Neue Freie Presse“ je priobčila članek, v katerem pozivlja Nemce in Italijane k skupnemu nastopu proti skupnemu sovražniku — Slovanu. Ta članek je rektor graškega vseučilišča dal nabiti v vestibulu, kar je Slovane ogorčilo; deputacija Slovanov, ki je zahtevala odstranitev tega izvijajočega članka, je bila od rektorja kratko malo odslovljena.

Ta pristranski čin rektorjev je bil povodom, da so se slovenski dijakovi sestali v nedeljo zvečer na skupen sestanek, na katerem se je sklenilo, da se eventualno izsili odstranitev žaljivega članka. S to zahtevo se je spojila zahteva za dovoljenje dvorane na akademskih tleh v svrhu manifestačnega zborovanja za slovensko oziroma ultrakvistično vseučilišče v Trstu, za drugo češko vseučilišče v Brnu in za reciprociteto zagrebskega vseučilišča.

Nad 250 slovenskih dijakov je odkorakalo v ponedeljek zjutraj v dolgi vrsti pred vseučilišče, kjer jih je pričakovalo dvakrat več število oboroženih nemških dijakov. Pričel pred vseučilišče je odšla slovenska deputacija nemoteno k rektorju z omenjenimi zahtevki. Rektor je obljubil odstraniti izrek in pozval deputacijo, da se radi dvorane povrne k njemu v četrtek.

Ko je vrnivša se deputacija objavila glasno v slovenskem jeziku vseh, začeli so nemški dijakovi obsipati slovensko dijaštvo s „Pfiui“ in „Abzug“-klici, katerim je sledila „Wacht am Rhein“. Slovenski dijakovi pa so jim odgovorili z „Živio“ in „Nazdar“-klici in

zapeli odkritih glav „Hej Slovani“ in „Lepa naša domovina“.

Na to je vsa vrata lastnovoljno odkorakala v prostore akad. dr. „Tabor“. Med potoma so jej nasprotniki grozili s palicami, obmetovali ji s peskom, a vendar se ni dogodilo hudega, dokler ni prišla vrsta Slovanov do društvenih prostorov.

Nemška družal je tu navalila z velikanako premožjo na vrsto, isto prestrigla in začela udrihati po slovenskih dijakih, ki so napad odvrnili.

Manjšina slovenskega dijaštva, ki je ostala na ulici, je bila pozvana od policije, da se razide. S tem je bila buršem dana lepa prilika, da navali na posamične male gruče. Ranjenih je bilo na obeh straneh več dijakov, a le lahko; težko ranjena sta dva Slovence in en Nemec. Značilno za nemško brutalnost je pa to, da so se ob tej priliki poslužili nožev.

Polagoma se je dijaštvo razpršilo in zavlada je spet mir. Zvečer so pa nemški dijakovi odstranili v vestibulu univerze grb akad. dr. „Triglav“ in „Ognisko“ ter pobili šipe društva „Triglav“.

Da prihaja do takih spopadov po vseučiliščnih mestih, je kriva le vlada, ki noče imeti toliko energije, da bi ukrotila nemške nasilneže in ugodila opravičenim zahtevam nenemških narodov.

Z BALKANA.

Bojno razpoloženje v Črnigori. — Verjetnost kooperacije med Črnogoro, Srbijo in Turčijo.

KOTOR, dne 27. novembra.

Pred 10 dnevi pripeljal sem se iz Podgorice v Plavnico ob Skadarskem jezeru z namenom, da se popeljem s parnikom do Vir-Pazarja in od tam dalje s črnogorsko diležanco do Bara. V Plavnici sem še-le doznal, da nima zveze do Vira, pa sem se odpeljal v Skadar, glavno mesto Albanije.

Na parniku se ni govorilo drugo, nego o predstoječi vojni. Bili so to štirje črnogorski trgovci, imoviti ljudje, rodbinski očetje, ki kljubu svojim štiridesetim do petdesetim letom komaj čakajo, da bi jim bila dana prilika iti v boj.

Mi smo odločili, da poginemo vsi, tako so govorili, ali one iste besede sem čul prej že najmanj stokrat, potujoč po notranjosti deželi.

Neki navzoči mohamedanec, bogat trgovec iz Podgorice, izražal se je precej skeptički o zvezi med Turčijo in Črnogoro, oziroma Srbijo. Tudi ni mogel prav pojmiti, kak interes naj bi imeli mohamedanci, ki so črnogorski podaniki, da se boré pod črnogorsko zastavo?! Naposled je ipak izjavil, da v slučaju potrebe pojde tudi on v boj.

Kakor sem bil že sporočil, so se v Črnogori živéči mohamedanci, ki so oproščeni vojne dolžnosti, prijavili kakor dobrovoljci. Dobili so tudi že orožje. Ja pa nekaj mal-kontentov, ki se nikakor ne morejo odločiti za sprejem pušk. Črnogorska vlada tudi nikogar ne sili v tem oziru. A gotovo je, da da bodo končno vsled moralnega pritiska sovornikov morali vsi sposobni mohamedanci zgrabiti za orožje, ali pa se izseliti.

In res se je nekaj mohamedancev iz Podgorice že prijavilo pri valiju (namestniku) v Skadru z željo, da se izsele v Turško. Vali jim je izjavil:

„Ako vas bo knez preganjal, najdete pri nas vsaki čas varstvo in zaščito, ako hočete bežati radi pušk, vas ne potrebujemo.“

Iz te izjave škadarskega valija in iz okolnosti, da je videti v Podgorici skoro vsaki dan turških častnikov iz bližnjih turških garnizij, dalo bi se jasno sklepati, da so voditelji črnogorskih mohamedancev prijavili svoj sklep še-le po predhodnem sporazumu z merodajnimi turškimi krogi. To pa bi značilo, da je Turčija pripravljena vsaj moralnično podpirati Črnogoro in Srbijo v eventualni vojni proti Avstriji. No, javno je, da je turški vladi ležeče v prvi vrsti na tem, da spravi Avstrijo v čim večjo zadrego, da bi tako izsilila čim večje koncesije — za-se. Pa bilo kakor bilo: fakt je, da so danes odnosi med Srbijo in Črnogoro na eni in Turčija na drugi strani vrlo pristráni. Zato tudi ni izključeno, da se složijo na skupno ofenzivo proti Avstriji. Oborožavajo se vse tri. Turška baje proti Bolgariji. Pošilja municijo in brzostrelne topove v Mitrovico, a pojačuje svoje posadke v Sandžaku. Baje radi napada od strani Srbije in Črnogre.

Tako pišejo namreč dunajski listi. Med tem pa vsprejema sultan v avdijenci posebne srbske in črnogorske odposlance, a turški častniki obiskujejo na Cetinju svoje črnogorske tovariše.

Pod takimi utisi so duhovi v Skadru. Po kavarnah posedajo turški častniki in se pogovarjajo tajnstveno z odličnimi Albanci.

Nekega Hercogovca-mohamedanca je nekdo obdolžil, da je avstrijski špijon. Tirali so ga na policijo, kjer so našli pri njem cel kup spisov naperjenih proti — Avstriji.

Došel sem kasno k obali jezera. Moral sem vzeti poseben čoln, ki sta ga veslala dva krepka Albanca do parnika, zasidranega prilično eno miljo od obali.

Neprijetno, žalostno je na Skadarskem jezeru. Obdajajo ga puške in gole skale.

Jezero samo pa je močno, umazano in nemirno.

Prehiteli smo drug čoln, v katerem je bila družba mojih črnogorskih znancev. Pozdravljali smo se. Na njih duše ne upliva turobnost okolice. Njihova lica so jasna in srca vesela. Iz Skadra prisoša lahek vetrič na sred jezera glasove koračnice turške vojaške godbe, ki morda kmalu zasvira poskočnico na krvavi ples...

IZ BOSNE.

Vojaki za Bosno in Hercegovino.

DUNAJ 3. „N. Fr. Presse“ poroča iz Budimpešte: Iz pokrajin prihajajo vesti, da so posamični batalijoni dobili povelje za odhod v Bosno in Hercegovino. Ta odredba je v zvezi s pomnožitvijo čet 15. zbor, ki je bila nedavno izdana. Iz Pečuha je odšlo v Bilek 1000 mož, da spopolnijo batalijone 69. pešpolka. Iz Košic je odpotovalo 220 mož 34. pešpolka v Rogatine v ojačenje tamošnjega batalijona, ki bo imel 800 mož. Od 25. pešpolka v Lošencu in 16. pešpolka v Jagru je bilo odposlano v Bosno po 200 mož. Iz Miškočka je odšel v Bosno batalijon 65. pešpolka, iz Levoča pa batalijon 85. pešpolka.

SRBIJA.

BELIGRAD 3. Skupščina je imela danes predpoludne tajno konferenco, na kateri so odposlanci odseka za narodno obrambo poročali o vspehu svojih misij.

BELIGRAD 3. Pašić se je danes popoldne vrnil iz Carigrada.

PETROGRAD 3. „Novoje Vremja“ poroča v neki brzozavki iz Belegrada, da je minister Milovanović dopisniku lista izjavil, da je njemu (Milovanoviću) minister Izvolški izrecno priobčil, da je Rusija priznala aneksijo Bosne in Hercegovine. Tudi konferenca mora priznati aneksijo; v najugodnejšem slučaju zamore pričakovati Srbija malih teritorialnih kompenzacij. „Novoje Vremja“ izraža radi tega svoje ogorčenje.

Angleška in Srbija.

Londonski „Daily Telegraph“ piše, da bi morala Angleška storiti vse možno, da prepreči vojno med Avstrijo in Srbijo, ki da je sedaj skoraj nezogibna. Ta vojna bi značila uničenje Srbije.

Srbija nakupuje konje.

DUNAJ 3. „N. Wiener Tagblatt“ poroča iz Belegrada: Srbska vlada je poslala vojaško komisijo v Rusijo nakupovat konje za brzostrelne topove. Komisija je nakupila 2000 konj in so odposlani preko Romunske. Romunska vlada pa ne dovoljuje prevoza. Se raj bo srbska vlada skušala dobiti konje preko Bolgarske, in ako tega tudi bolgarska vlada ne dovoli, potem pridejo konji preko Turčije.

BOLGARIJA.

DUNAJ 3. „N. Wiener Tagblatt“ poroča iz Sofije: Car Ferdinand je izjavil, da ne bo v sobranju zahteval povišanja civilne liste.

Govori se v poslanskih krogih, ki so se šli v palačo poklonit, da je car Ferdinand izrazil prepričanje, da se mir ne bo rušil. Ako se pa Avstro-Ogrska zaplete v vojno v Turčijo, tedaj bo morala tudi Bolgarija zgrabiti za orožje. V slučaju vojne med Avstro-Ogrsko ter Srbijo in Črnogoro, ostane Bolgarska nevtralna.

TURČIJA.

Pallavicini ostane v Carigradu.

„Pester Lloyd“ je doznal na merodajnem mestu, da so sedaj nastale v Carigradu take razmere, da ostane avstro-ogrski poslanik markiz Pallavicini brčkone na svojem mestu.

Hrvatska.

Grozovlada barona Raucha in cesarjev jubilej.

V Zagrebu se je dogodilo nekaj nečuvnega naravnost neverjetnega. Baron Rauch in njegovi brezvestni podajaci so preprečili, da meščanstvo Zagreba ni moglo proslaviti cesarjev jubilej.

Meščanstvo je hotelo proslaviti cesarjev jubilej s sijajno razsvetljavo in slovesnim obhodom, povodom katerega bi bil dr. Hofer držal primeren govor. Policija je pa obvestila tega poslednjega, da razavetljava in obhod sta sicer dovoljena, ali prepovedan da je vsaki govor. Treba pa naglasiti, da je dr. Hofer predložil oblasti tekat namerjanega govora. Morda bi manil kdo, da je vseobvalta govor kako strankarsko-politično tendencijo in da je bil naperjen proti sedanjim oblastnikom. O, nikakor ne. Govor je bil sestavljen skozi in skozi lojalno in priliki primerno. Le izražal je nado, da nastopijo v Hrvatski zopet normalne in ustavne razmere.

To je spekle barona Raucha, ker se zaveda, da je njegov režim protustaven, nasilen in protizakonit. Zato je hotel ta govor udušiti.

Meščanski odbor pa je izvel iz te prepovedi logično konsekvenco in je sklenil, da odpada vsa manifestačija. In tako je bila kraljevemu Zagrebu zabranjena manifestačija za svojega vladarja.

Iz tega se vidi, da je madjarski vladi — kateri je baron Rauch samo eksponent — ljubša protisrbska gonja nego — lojalnost hrvaškega naroda!

Ali baron Rauch naj se ne vara: svet bo vendar čul glasove, ki izražajo čustva

hrvaškega naroda nasproti dinastiji, nasproti madjarskemu nasilju in — nasproti Rauchu.

Rauchovo, kraljevega namestnika v Zagrebu postopanje nasproti kralju je bilo skrajno neojavno: izraz sebičnosti, strasti in — nesposobnosti za to visoko mesto.

Splošna volilna pravica na Hrvatskem.

Vodstvo socijalno-demokratske stranke je pozvalo predsedstva posamičnih strank na skupno konferenco, ki se je bavila s sklicovanjem sabora in z akcijo glede uvedbe splošne volilne pravice.

Veliki žaljenje hrvaške zastave.

Zagrebski listi poročajo, da je bila v torek zjutraj povodom cesarjevega jubileja razvešana na domobranski vojašnici v Zagrebu na sredi pročelja vojašnice hrvaška zastava. Okolu 10. ure predpoludne je bila pa na intervencijo enega mestnih poveljnikov zastava s tega mesta sneta in na njeno mesto je bila razvešana madjarska zastava, dočim so hrvaško zastavo razvesili na strani vojašnice, kjer navadno mečejo smeti. Ta čin je povzročil v Zagrebu veliko razburjenost.

Rusija.

Revolucija v Rusiji?

Iz Petrograda poročajo, da je revolucionarni odbor imel tajno sejo, na kateri je sklenil, da se ima z ozirom na splošne, izlasti pa balkanske zmešnjave, pričeti zopet z revolucijo, ker je sedaj več nade za vpeh. V nekaterih krogih se že opsaža neko živahnejše gibanje.

Nagla sodba v Pragi.

Mera je postala polna in — prekipelo je. Ne en dan, ne dva dni, ampak celo 6 tednov so objestni nemški burši — brez dvoma hujskani v to od brezvestnih nemških politikov — se svojimi komedijskimi bummi na neodličniših ulici praški izzivali občinstvo in je žalili. Praško meščanstvo je obranjavalo dolgo časa uprav obdudovanja vredno potrpežljivost in hladnokrvnost.

Ali slednjči ni bilo drugače možno, nego da je prekipelo, ker češka ogromna večina meščanstva ni mogla več mirno prenašati tacihi nesramnih izzivanj.

In kakor da ni bilo še dovolj vsega tega, je prišlo še te dni v Prago 300 nemških buršev z Dunaja, Gradca in iz rajha, da podkrepijo nemške izzivalce.

V ponedeljek, proti večernim uram, je doseglo razburjenje med meščanstvom svoj višek. Ob teh urah so bile tudi ulice s pomočjo dragoncev izpražnjene in ob tem je padel tudi prvi strel iz policijskega revolverja. Občinstvo se je umaknilo v dirjem begu, pri čemer je bilo mnogo ljudi ranjenih.

Na Kraljevih Vinogradih je občinstvo napravilo barikade, proti katerim so morali iti pešci.

Ti viharni dogodki so dali vladi povod, da je proglasila nagjo sodbo nad Prago in predmestji. Tudi dunajski rabelj je že dospel v Prago.

Vesti iz Prage javljajo, da vlada tam sedaj popoln mir. Verujemo vspricho take oestre odredbe. Ali vlada naj ne misli, da je to prava pot do pomirjenja duhov, da s tem pacificira po pravici razburjeni češki narod. Za dosego tega cilja je potrebno najprej, da vlada ukroti neznesno nemško besnost.

Drobne politične vesti.

Avstro-ogrskim poslanikom v Tokiju je imenovan prvi sekcijski načelnik v ministerstvu za vnanje stvari baron Call.

Italijanski proračun. Italijanski finančni minister je v zbornici izjavil, da izkaže državni proračun za 1909 36 mil. lir prebitka.

Iz Perzije. Iz Petrograda poročajo, da je šah naložil svojim agentom v Rusiji, naj nakupijo tamkaj veliko posestvo in prenesejo tjakaj del njegovih zakladov. Ako zmaga v Perziji revolucija, se hoče šah unakniti v Rusijo.

Dnevne vesti.

Iz finančne službe. — Carinski oficijal Anton Grom je imenovan carinskim revizentom v IX. činovnem razredu.

Politika na pošti. Včeraj predpoludne je nesel neki naš človek brzozavko na poštni urad na trgu Giuseppeina. Naš človek je seveda govoril slovenski. To pa je dotičnega uradnika tako vzlovoljilo, da je osorno zahteval od našinca, naj govori italijanski ali hteval od našinca, naj govori italijanski ali nemški. A ker se našinec ni hotel pokoriti tej osorni zahtevi osornega uradnika, ma je le-ta zažugal, naj ne tira na pošti — politike.

Tako postopanje c. kr. uradnikov šovinistov, je naravnost predrzno. Tu bo morda umestno, da izvestnim poštnim uradnikom pokličemo v spomin besede, ki jih je izpregovoril naš cesar te dni veliki deputaciji državnih uradnikov: „Izhodna in zaključna točka vsamemu delovanju mora biti zakon in nič drugega, nego zakon. Čim živahneje je strankarsko življenje, tem trdneje se morate vi opirati na brezstrankarsko zakonitost... Uradništvo mora obsežati sinove vseh narodov, ki naj si bodo — ne da bi pri tem pozabljali na pripadnost k svojemu narodu — vsikdar svesti, da služijo skupnim interesom vseh in da

urad ne sme biti nikoli stranka. Ne narodno čutstvo, marveč narodni boj mora biti izključen iz urada.

V teh besedah cesarjeve vsebujejo trpko in zasluženo lekcijsko za izvestne poštno uradnike v Trstu.

Uradnik mora služiti vsem in se opirati le na zakon — ki pa pravi, da na c. kr. uradih so vsi narodi enakopravni. In ker mora državni uradnik služiti vsem, in ker amo ta avstrijski državljani in ob enem občani, je vsacemu c. k. državnemu uradniku v dolžnost, da si pridobi tudi v jezikovnem pogledu kvalifikacijo za obsevanje z namili! Vsaki uradnik mora poznati deželni jezik v deželi, v kateri služi! A če jih že ne zna, naj bo pa vsaj tako — skromen, da bo prosil potrpljenja, ne pa da žali človeka, ki ne zahteva drugega nego svoje — pravo. S tem ne tira ta naš človek nikako politiko, pač pa jo tira c. k. uradnik, ki poleg svoje neoposobnosti za vršenje svoje službe iz očividnega antagonizma žali ljudij!

Štipendija za umetnike. Za podeljevanje štipendij nadopolnim umetnikom, ki nimajo sredstev za daljno izobraževanje, vabijo se tisti umetniki in stroke obračevalne umetnosti iz kraljevin iz dežel v državnem zboru zastopanih, ki menijo, da imajo pravico za jedno tako štipendijo, naj vložijo svoje prošnje najdaljše do 1. februarja 1909 pri dotičnih deželnih gospodih. Pravico imajo samo samostojni umetniki (učenci so izključeni). — V prošnjah je treba dokazati: 1. Izobraženost in osebne razmere (rojstni in domovinski list, kraj, starost, stan, bivališče, premoženje prosilca; 2. način po katerem misli porabiti štipendijo za svoje daljne izobraževanje in 3. priložiti ima prosilec k prošnji, kakor prilogo svoja umetniška dela, izkušnje v presoji, ktere vsako posebej se imajo zaznamovati z proizvodničkim imenom. Prošnje, ki se vložijo po gori navedenem roku (1. februarja 1909) se ne bodo vzele v obzir.

Strazarji ne smejo biti nervozni! Prejeli smo: Proti koncu zadnjih pouličnih demonstracij sem čital v tukajšnjem dnevniku „Adriatico“ članek v katerem rekriminira proti c. kr. redarjem. Ti državni organi so za pisca omenjenega članka in menda tudi za njega somišljenike — premalo naobraženi in neoposobni za vršenje one delikatne službe. Izgovor, da so redarji vsled nad osemdnevne napore službe, postali nejevolni in nervozni, da ne velja!

Redarji ne bi smeli nikdar in pod nobeno ceno postati — nervozni!! Poznajoč ljudi okolo laških glasil, sem si takoj mislil, kako bi se dalo vstreti tem večnim nezadovoljnem.

V bližnjem kraljevstvu imajo menda — akademsko naobražene karabinjere! Ne bi li hotelo redarstvo ravnateljstvo zraven slovenskega jezika nemožnih nadzornikov, ki jih že ima — imenovati še vsaj par sto akademikov — karabinjerev. Morda bi se tako dosegel v Trstu ljubi mir, a bi se ob enem zadostilo — višjim ozirom!

Ako pomislimo, da bo, kadar se tržaškim Lahom posreči dobiti lastno vseučilišče dovolj domačega „materijala“, bi bila ta po nas navetovana naročitev le predhodna, saj potem bomo še sami skrbeli za popolnoma sposobne redarje!

Dvomim pa, da bodo tudi ti — akademsko naobraženi, nadebudni mladeniči, hladnokrvni, kadar jim recimo — mi tržaški Slovani — zagodemo na način, kakor so Lahbi godili zadnje čase — sedanjim „nesposobnim“ redarjem!

Kadar jim bomo vpili razne abbasso in forra, kadar jim bomo pod nos rjovel: Živela Avstrija, kakor so oni rjovel: Evviva l'Italia pod nos sedanjim redarjem in kadar jim bomo vpili v lice: Žbiri, vigliachi i t. d., ter jim delali tadam tam tam!!

Jaz nisem ne redar in sploh ne c. kr. mož in nimam nikakega postranskega vzroka pisati te vrstice. Ne morem pa molčati na bedasta očitovanja, ki sem jih čital, kakor rečeno, v listu, ki hoče biti resen!

Kako bo resen mož trdil, da redarji ne smejo biti nervozni! Kako bo mož, pa bil tudi c. kr. redar, opraval 8—14 dni, noč in dan službo, ter se lovil za raznimi pouličnimi razgrajajoči, ne da bi postal nervozen? Ko nima človek niti časa, da bi se pošteno navedel in naspal in to dan za dnevom — teden za tednom, in da mora biti celo v strahu za življenje — je-li kako posebno čudo, da postaja nervozen?

Da bi redarstvena oblast poverila meni poveljstvo, ali pa da bi je poverila onemu človeku, ki je pisal v „Adriatico“ — bi gotovo ne mogla rabiti debelejšje rokavice od onih, ki jih je rabilo redarstvo ves čas zadnjih demonstracij. In potem še zabavljanje! Narodni redar.

Rossetti jim dela sive lase! Prijeli smo: Tržaški „ultra“ so se svoječasnno izmislili, da imajo še enega velikega moža, ki mu niso bili so postavili videga spomenika. Nabrli so potrebno svoto, dali vlti veličanstven spomenik in določili so mu prostor pred javnim mestnim vrhom. Ko je bila vsa stvar že gotova in se je imelo le še odkriti spomenik, je pok. list „Avanti“ prinesel zgodovino o pok. D. Rossetti-ju, iz katere je bilo razvidno, da je bil ta veliki mož vrl Italijan, vrl meščan tržaški in — o groza — tudi vrl, zvest in najbojalsnejši avstrijski patrijot!

Kaj storiti?! Naprej ne vem — nazaj ne smem — so mislili laški prvaki, ki so

bili (med nami rečeno) v groznem položaju in konec so storili s tem, da so to veliko italijansko gloriozno odkrili — skoraj zakotno! Ker veliki Italijan (!) Rossetti ne sme imeti spomenika brez kakega znaka, ki bi spominjal na „vrt sveta“ — na blaženo Italijo, so vdelali na glavo ene okrasnih podob zvezde peterozarnice.

Bilo pa, kakor bilo — te zvezde nimajo obstanka na tem nesrečnem spomeniku! Noč in dan ga strazijo in vkljub temu izginjajo peterozarnice — ena za drugo! Da ni morda začaran ta spomenik?!

Poslušajte dalje in sodite! Dne 2. t. m. na dan jubileja našega vladarja — je blagi in velevdani nekdanji Domenico Rossetti zopet pokazal barve, ki jih je tolikanj ljubil v življenju! Bilo zopet — kakor bilo — fakt je, da je omenjenega dne imel Rossetti na svojem spomeniku dne zastavi!

Na desni lepo črno-rumeno, na levi pa belo-rudečo! Čarovnice so pa (!) zopet odstranile (ta to bogve kolikokrat že!) peterozarnice!

Kakor vidite, dela ta Rossetti-jev spomenik — neprestano sive lase onim, ki so ga hoteli zlorabiti za svoje — ideale.

Ker je bil Rossetti (vsaj tako piše zgodovina) blag in pošten mož, se je gotovo sel v večnosti z našim dobrim Perunom. Prosimo torej, naj nam Perun sporoči, kaj in kako misli potomec Skanderbegov o njega sodanjih slavetjih.

Da stvar pojasnimo še na eno stran, naj navedemo še to:

Na oglu ulic Stadion-Molin grande stoji te dni redar, ki ima nalogo paziti na kako protinemske demonstrante. Dne 2. t. m. je pa ta redar šel, kakor bila njega dolžnost, pomagat pred nemško šolo, kjer so se otroci odpravljali k službi božji — in glejte spaka: to prišlo je nekdo pozabil, da je okrasil dobrega Domenika Rossetti-ja!

C. in kr. vojna mornarica. Glasovno brzojavne vesti je vojna ladija „Leopard“ dne 1. t. m. priplula v Šengaj, kjer ostane 14 dni. Od tamkaj se pada v Hongkong. Na ladji vse zdravo.

Zahvala. Podpisani se zahvaljujem najiskrenejše vsem blagim darovalcem, ki so omogočili, da sem prejel tako izdatno podporo. Bog plati!

Anton Mihalič l. r.

Tržaška mala kronika.

Maione zadušena po ogljikovi kislini. — Pia Montanari, stara 20 let, stanujoča v ul. Commerciale št. 402, zaprla se je včeraj v svoje stanovanje, prižgala ogelje v mali peči, da bi se ogrela, in zadremala. Razvila se je pa v sobi dvojna ogljikova kislina in sreča je bila velika, da so domačini pravočasno zapazili nevarnost, kajti sicer bi bila za par minut že umrla. Prihitel je zdravnik iz rešilne postaje, ki jo je postavil izven nevarnosti.

Težka nezgoda. Viktor Perrico, star 32 let, stanujoč v ulici Remota št. 100, je včeraj v prosti luki pri hangarju 23 prišel med voz in vlak. Prenesli so ga v bolnišnico.

Odmev nezgode. Oni Černe, ki je nedolgo temu padel po stopnicah nekega lupnarja v ul. Salutaris in si strl zatilnik, je umrl v bolnišnici.

Koledar in vreme. Danes: Barbara dev. muč. — Jutri: Sava opat. — Temperatura včeraj ob 2. uri popoldne + 8°0 Cels. Vreme včeraj: lepo.

Vremenska napoved za Primorsko: Večinoma jasno, smentertja megleno. Zmerni vetrovi. Temperatura hladna. V začetku lepo, potem motno.

Porotno sodišče.

Požigalstvo. 25 letni kmetovalec Peter Jakomin z Kubeđa je bil včeraj pred porotnim sodiščem obdolžen, da je zvečer 30. septembra t. l. zažgal hišo svojega brata Jožeta, vsled česar je nastala škoda približno v znesku K 1471.60. Poleg tega se dolži Jakomina, da je malo pred tem nspadel svojega brata s kamenjem. Na razpravi, ki jej je predsedoval d. s. s. dr. Andrich, je obtoženec vse priznal. Zaneil je ogenj pomočjo s petrolejem napojene s'ame, kojo je položil na les; priznal je tudi napad na brata in skušal opravičiti se s trditvijo, da je bil pijan. Danes se kesal čina. Na podlagi pravoreka porotnikov je bil obtoženec obsojen na tri leta težke poostrene ječe.

Društvene vesti.

Trgovsko izobraževalno društvo priredi na praznik, dne 8. t. m. t. j. v torek „miklavžev večer“. Miklavž ima svoj urad v društvenih prostorih pri slugi, kjer sprejema vsa naročila, od jutra do večera. K obilnem obisku vabi ves. odsek.

„Tržaški Sokol“ vabi na Miklavžev večer, ki so bo vršil v soboto dne 5. decembra 1908 v gledališčni dvorani „Narod. Doma“. Iz posebne prijaznosti sodeluje v vlogi Miklavža priljubljeni režiser slovenskega gledališča brat Verovšek. Blagohotno bo sodeloval elitni orkester „Trgovskega izobraž. društva“ pod vodstvom brata Friškovića. Društveni pevski zbor nastopi pod vodstvom pevovodje brata Mahkote. Začetek ob 8. uri in pol zvečer. Vstopnica znaša: za člane 50 stot., nečlane 80 stot., otroke 20 stot. Na zdar! Veselični odsek.

ALLA CITTA' DI TRIESTE. V dobroznani prodajalnici moških oblek. Trst, ulica Giosuè Carducci št. 40 (prej Torrente) Trst. novi dohodi za zimsko sezono. Moške obleke kamgarn barvane in črne. Obleke za otroke in dečke od 3 do 10 let. Velika izbira paletot za moške in dečke. Površniki in jope z ovratnikom astraham ali zajčjevo kožo. Specijaliteta tu- in inozemskega blaga ter lastna krojačnica za izdelovanje oblek po meri. — Fuštanjaste srajce, hlače iz bombaževine, spodnje hlače, pletenine in druge potrebščine za delavce, po cenah brez konkurence. — Govori se slovensko.

PEKARNA in SLADČICARNA. VINKO SKERK, Trst, ul. Acquedotto 15, podružnica ul. Miramare 9. V moji pekarni se vdobi vsaki dan 3 krat frišen kruh in se dovaža vsak čas tudi na dom. Dobi se tudi najinejše moke iz najboljših mlinov, biškote, in posebno pa specijaliteto za čaj. Dobi se tudi veliko izbera botiljk ruma in vsake vrste čaja, ter vse to po najnižji ceni. Spoštovanjem V. SKERK.

Specijaliteta gumijevih predmetov. Rjuhe iz gumija, elastične nogovice, predpasniki, sospenzorji, irigatorji — cevi za vino, plin in vodo; ovatu. — gumijevi čevlji. — Higijenični predmeti po zmernih cenah Federico Steindler TRST, Acquedotto št. 14.

Poziv za noveletna voščila! Prosimo vse naše cenj. inerente, naročnike, čitatele in sploh vse one osebe, ki želijo uvrstiti v našem listu Novoletno voščilo za dan novega leta, naj se oglašijo pravočasno podpisano, ker prekasne naročbe ne bomo sprejeli, ako ne bomo imeli prostora v listu. Inerentni odd. Edinosti.

Dr. Fran Korsano specijalist za sifilitične in kožne bolezni ima svoj ambulatorij v Trstu, v ulici San Nicolò št. 9 (naš jedrarsko Banko) Sprejema od 12. do 1. in od 5. in pol do 6. in pol pop.

„Kraško vinarsko društvo“ z omejenim poročtvom v TOMAJU bo imelo svoj izvanredni občni zbor dne 13. decembra 1908 ob 3. uri popoldne v društvenih prostorih. DNEVNI RED: I. Prememba društvenih pravil. II. Slučajnosti. ODBOR.

Restavracija Finding (PRI BELEM MEDVEDU) TRST - ulica Cologna 11 - TRST. Veliki lokal s plesno dvorano, lepim zagretim kuhinjem iz linoleja, biljardom Seiffert, separiranimi igralnimi sobam ter dvorano za klube in društva. Najpripravnější lokal za društvene zabave, zborovanja, svatbena gostovanja itd. itd. Vsako nedeljo in praznik plesni venček z orkestrom. Prostor za tisoč oseb. TELEFON št. 488.

Patentiran divan-postelja MACHNICH. Okraši radi svoje krasne elegancje vsaki prostor in se spremeni v hipu s samim premakljajem in jako komodno posteljo z lastnimi žimnicami in blazinicami. Prospekti zastoj. — Eventuelno na mesečne obroke. Lastna delavnica za vsakovratno tapecirarsko in elepševalno delo. G. MACHNICH, Trst, ul. S. Giovanni 10.

„Al Popolo“ V dobroznani prodajalnici zgotovljenih oblek TRST, ulica S. Sebastiano 7 (Cavana) najde se VELIKO ZALOGO oblek, paletot, površnikov in jop za moške in dečke. Kožuh dolgi in kratki absolutne novosti po najzmernejših cenah. SPECIJALITETA oblečic za otroke ter hlače in perila za delavce.

solidno in elegantno po zmernih cenah Pohišstvo Rafaele Italia TRST - Via Maicoanton 7

Velika zaloga sira :: s specijaliteto lastnega izdelka Parmegiano, Reggiano, Lodigiano, ovčji, EMENTHAL itd. Vsi izdelki stari in prastari. Absolutno konkurenčne cene. Donà & Perissinotto Trst, ulica Giuseppe Parini št. 4.

Nova prodajalnica :: z vello izbero hišnih in uhinjsih predmetov po najzmernejših cenah. Vincenz Pibrouz, junior ulica dello Poste št. 3.

Direktni dovoz štajerskih kokosih in ajc. Specijaliteta: Graške Poularke. Cene dogovorne. — Postrežba na dom. Ulica Campanile št. 15. TELEFON št. 488.

Restavracija Finding (PRI BELEM MEDVEDU) TRST - ulica Cologna 11 - TRST. Veliki lokal s plesno dvorano, lepim zagretim kuhinjem iz linoleja, biljardom Seiffert, separiranimi igralnimi sobam ter dvorano za klube in društva. Najpripravnější lokal za društvene zabave, zborovanja, svatbena gostovanja itd. itd. Vsako nedeljo in praznik plesni venček z orkestrom. Prostor za tisoč oseb.

VELIKA ZALOGA furlanskih jajc vedno svežih. Najfineje alpsko čajno maslo znamka 2 zvezdi. — Dnevni dohod. — Sir in slanina. — Specijaliteta „LIPTAUER“. Postrežba na dom. Cene zmerne. — Prodaja na drobno in debelo. Rodolfo Contro, ulica delle Acque 5.

Opomba: Z natančnim naslovom in narodnim koškom opremljene darove sprejema vratar „Nar. doma“ (glavni vhod).

Narodni pipčarski klub od Sv. Jakoba priredi: jutri Miklavžev večer v gostilni gosp. Babiča ob 9. uri zvečer. Miklavž je sicer že nekaj nabral pri dobrih ljudeh, toda manjka mu še precej, in zato se priporoča, da se mu še prinese kaj dobrega in lepega za pipčarje in njihove prijatelje.

„Miklavžev večer“ podružnice družbe sv. Cirila in Metodija na Greti se bo vršil dne 6. t. m. v dvorani „Rojanskega konsumnega društva“ točno ob 5. uri popoldne. Slavno občinstvo se tem potom obvešča da pride sv. Miklavž iz nebes s sijajnim spremstvom in privede s saboj najslavnejše „hudičke“ iz sredine pekla.

Tržaška gledališča:

FENICE. Danes zvečer ob 8. uri kakor že naznanjeno, bo prva predstava nove operete „Majhne vestalke“.

Darovi.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metodija na Greti nabrala je gospica Lovrenčič Zorica v veseli družbi na osmici pri Koštu v Rojanu K 8'31.

V isti nsmen tudi na osmici pri Koštu nabrala je dražestna gospica Milena K 2'91. V imenu podružnice se izreka obema gospicama iskrena zahvala.

V proslavo cesarjevega jubileja, pod geslom „Za otoka“ je nabral Fran Bavdež v gostilni Vatovec K 5'— sam dodal še K 2'— za žensko podružnico sv. Cir. in Met. V lepi in veseli družbi nabrali so na predvečer sv. Andreja v gostilni našega Furian K 25'40 za moško podružnico sv. Cir. in Met. Za žensko podružn. sv. Cir. in Met. so nabrali kegjarji v slov. kegjarškem klubu K 18'60. Mešto udeležbe banketa c. kr. čuvajev nabrali slov. dijaki za moško podružnico sv. Cir. in Met. K 4.

Te svote hrani upravništvo.

Gospodarstvo.

Tržaška posojilnica in hranilnica je imela v mesecu novembru t. l. K 1,372.734'91 prometa. Med temi je bilo vloženih vlog K 337.329'76, dvigovanih vlog K 390.081'87; posojil se je izplačalo K 116.877'04, vplačalo pa K 88.776'48. Vsega prometa do inkl. 30./11. t. l. je bilo 16,695.853'41.

Vesti iz Goriške.

Iz Sežana. Ženska podružnica sv. C. M. v Sežani, priredi dne 5. dembra ob 6. uri zvečer Miklavžev večer a prostorih gostilne g. Gaberšček „Pri Zvezdi“. Darovi za male naj se prinesejo v dvorano te gostilne, kjer jih vzame v oskrbo gospa gostilničarka.

Ker se naši mali take skrbno in pridno pripravljajo za nastop v igri, deklamaciji itd. da s tem bar na prijetnejše iznenadijo svoje dobre štariše, nadejamo se tudi od občinstva obilne udeležbe, da bo tako poplačan trud in ter dosežen naš namen to je, da pošljemo glavnemu vodstvu lepo svotico kakor čisti dohodek Miklavževega večere.

Torej v soboto na svidenje vsi, ki ste prijatelji naše mladine!

Odbor.

Ž. podružnice sv. C. in M.

Vesti s Kranjske.

Mraz. Na Gorenjskem in Notranjskem so imeli te dni občuten mraz. Tako je kazal v torku zjutraj toplemer 7 stopinj, v Logatcu in Ložu 8 stopinj in v Ljubljanski okolici 6 stopinj R mraz.

Razne vesti.

Megla v Parizu. V sredo je bila v Parizu velika megla. Tramvajski promet je bil ustavljen, ker se je bilo dogodilo več nesreč. Več oseb je bilo povoženih, nekatere težko, druge pa do smrti.

Predsednik severoameriški Roosevelt bi se bil te dni kmalu ponesrečil. Neki avtomobil je na ulici zgrabil predsednika in ga vrgei na tla. K sreči se ni predsedniku ničesar pripetilo razun, da se je malo opraskal.

Zadnje brzojavne vesti.

Bušenje gore.

BELLUNO 3. Ogromne mase zemlje, ki so se odtrgale od gore S. Lucano, so navalile na vas Pra, vled česar je bilo okrog 30 hiš deloma razdejanih deloma težko poškodovanih. Škoda cenijo na 100 tisoč frankov.

BELLUNO 4. V vasi Pra, spadajoči pod občino Taibon, je bilo vsled rušenja gore 22 oseb usmrčenih, 9 pa ranjenih. Sedaj rešujejo ponesrečence.

Ustaja na otoku Haiti.

PORT-AU-PRINCE 3. (Nem. atl. kabel.) Predsednik Kord Aleksis je danes zbežal na francosko šolsko ladijo „Dongay-Tronin“.

Poslanik Szögyenyi-Marich pri cesarju Viljemu.

PORTSDAM 3. Cesar Viljem je včeraj vaprojel avstro-ogrskega poslanika grofa Szögyenyi-Maricha.

Nemški državni zbor.

BEROLIN 3. Državni zbor je nadaljeval razpravo o predlegu glede odgovornosti ministrov.

Rim 3. Papež je popolnoma okreval in bo v ponedeljek zopet delil avdienco.

Berolin 3. Vojni minister je oficijelno povelzel Parcivalov balon.

Istrska izvrstna bela in črna vina, domači pridelek 15—18 kron hl, dobi se pri Antonu Sinkovič — Sicciole (Istra). 1927

Knjigovodja in korespondent perfek en v slovenščini, italijansščini, nemščini, deloma tudi v hrvaščini, z večletno prakso v večji lesni trgovini, išče službe z nastopom 1. februarja 1909 ali pozneje. Blagohotne ponudbe na Inzeratni oddelek Edinosti pod „Knjigovodja 1932“. 1933

Trgovski pomočnik star 16—18 let se takoj sprejme. Informacije: Plesničar, ul. Giulia 29. 1930

Skladišče istrskega vina TRST Trg sv. Frana št. 7. — Prodaja na drobno in debelo. — Na mlo: črno in belo po 56 stot. liter. Za gostilničarje cene po dogovoru. V skladišču se prodaja tudi na drobno za pitje. Priporoča se slav. občinstvu: Stanko Beakovič. 1864

Mala prodajalnica zelenjave, vina in piva se prod. Via del Bosco 34. 1877

V mlekarni „Hrušica“ ulica delle Poste št 16 dobiva se naravni medl vrste. 1794

Ako hočete piti en kozareček dobrega Briškega vina, pojedite v Škorkljo št. 332. — Novi gostilničar Franc Rusjan. 1889

Prodajo se obleke, površniki, paletots za moške in dečke. — Plačilo na obroke. KOSTORIS, ulica Giosue Carducci št. 16, I. nadst., blizu restavracije Cooperativa (ex Hacker.) 1813

Stanovanje tri sobe, sobica, kuhinja, Greta 409 blizu nabrežinskega vodovoda (Aurisina) za oddati takoj; krassen razgled. (1876

Dve veliki sobi uporabo kuhinje se odda v najem za 22 gld. mesečno. Ulica Fabbri št. 1, po Scala dei Fabbri na deani. Voda v hiši. 1889

POZOR! POZOR!

V prodajalnici slanino

Giov. Suban, Trst ulica Caserma št. 13

se dobijo vsakdas za zajutrj prave dunajsko klobase (Dän. Novomesto) in specializeta kranjskih klobas, kakor tudi proška in graška gnjat in „Kaiserfleisch“ Prodaja na drobno in debelo tolminskega, tirolskega in kranjskega čajnega masla.

Priporoča se prepodaj., krčmarjem in gostilničarjem.

Namizno vino prve vrste

pridelek iz posestev grofa Dr. Venter v Novemgradu, v buteljkah ali sodih, v vsaki količosti po 64 stotink liter, brezplačno na dom proti takojšnjemu plačilu.

Tropinovec po Kron 1'60 liter prodaja Angelo Nichetto

lastnik gostilne „Nichetto“ v Rocolu in mesnice na Goldonijevem trgu št. 6. — TELEFON št. 963.

Gostilna v Rocolu ima na razpolago društvom in klubom, za prireditve plesov ali društvenih zabav. (po dogovornih cenah) elegantno plesno dvorano in kegličice.

Velika zaloga volnenih pogrinjal Prešitih pogrinjal lastnega izdelka Pokrivala, perilo, trliž, flanelastih robcev in bombaževine. Specijaliteta volne in žime za žimnice. Vse to se dobi pri Josipu Wollenigh, TRST, ulica Malcanton št. 12.

Skladišče zgotovljenih oblek in krojačnica I. FARCHI Trst - ul. Giosue Carducci 32 (vogal Sant. Santorio) PODRUŽNICA: ul. Barriera vecchia št. 5. Obleke se izdelajo v lasni krojačnici.

Prvo primorsko podjetje za prevažanje pohištva in spedijsko podjetje RUDOLF EXNER - TRST Telefon št. 847. - Via della Stazione št. 17. - Telefon št. 7 Filijalke v PULI, GORICI, REKI in GRADEŽU. Prevažanje pohištva na vse kraje tu- in inozemstva v zaprtih patentnih vozovih za pohištvo, dolgih 6 do 8 metrov. (Poljubljanje predmetov, ki se jemljejo na potovanje in prevažanje niaga na vse pruge.) Sprejema se tudi pohištvo in druge predmete v shrambo v lasins za to pripravljena aha skladišča. Edini tržaški zavod za VACUM-CLEANER. ČIŠČENJE in SHRANJEVANJE PREPROG Točna postrežba in niske cene.

Novici in Novice ne zamudite obiskati dobroznano slaščičarno Matteo Stoppar, Trst ulica S. Giacomo št. 7 (Corso) Filijalka: Via Giuseppe Caprin št. 9 kjer najdete bogato in veliko izbero Konfetov bomboniere in slaščic po zmernih cenah. — Vina in likerji prav dobri v botilkah. Telefon 1464

Novo pogrebno podjetje Pisarna in prodajalna Via Vincenzo Bellini št. 13. Telefon št. 1402 (poleg cerkve sv. Antona Novega) Telefon št. 1402 Zaloga oprave ulica Massimo D' Azeglio št. 18 Prireja pogrebe od najprostejše do najelegantnejše vrste v odprtih, kakor tudi v s kristalom zaprtih vozovih. Ima bogato zalogo vseh potrebščin za mrliče, kakor: kovinaste in lepo okrašene lesene rakve; čevlje, vence iz umetnih cvetic, porcelana in perli. Bogata zaloga: VOŠČENE SVEČE. Gene nizke, da se ni bati konkurence. HENRIK STIBELJ in drugi. Za slučaj potrebe se uljudno priporočajo

Giulio Redaerzen TRST, ulica Giosue Carducci št. 23 TELEFON št. 813 Kirurški orodje, ortopedični aparati, Moderci, umetne roke in noge, bergije, klasi pasji, elastični pasji in nogoviove, elektroterapevitične priprave, aparati za tihalacijo. SKLADIŠČE potrebščin za kirurška zdraviljenja. Potrebščine iz gumija in neproduktivnega blaga.

Jesenska in zimska sezona! V dobroznani prodajalnici Maccari & Pross TRST, ulica Malcanton št. 9 dobi se velika izbira črnega in barvanega modernega blaga za moške obleke po cenah, da se ni bati konkurence. Specijaliteta: pana in blaga za moške obleke. Trpežno barvano blago iz bombaževine za delavce.

Darovi za sv. Miklavž Slaščice in galanterijsko blago. Okraski za božično drevo. Federico Skrdla, Trst ulica Procureria št. 6 lastna delavn. Androna Gasion 3

IZBRANO BLAGO V BOGATI IZBERI Hočete se prepričati? obiščite velika skladišča Marije ud. Salarini Ponte della Fabra 2 | ul. Poste Nuove (vogal Torreate) Alla città di Londra. Velik izbor izgotovljenih oblek za moške in dečke kostumi za otroke. Površniki, močne jope, kožubi in rarnih paletotov. Obleke za dom in delo. Delavske obleke. Tirolski loden. Nepremočljivi plašči (pristil angleški) Specijaliteta: blago tu- in inozemskih tovarn. Izgotovljajo se obleke po meri po najnovejših modi, točno, solidno in elegantno po nizkih cenah.

Prodajalnica in pekarna P. PETERNEL je preložena iz ulica Giulia 76 v Vrdele št. 490 Prodaja tobaka, katera je bila vzeta od prejšnjega lastnika Wran, Josje zopet dovoljena sedanjemu lastniku P. PETERNEL

Jure Markičević zaloga dalmatinskega vina lastnega pridelka Trst, ulica Boschetto št. 22. prodaja na drobno in debelo. - Lastni gostilni v ulici Olmo št. 2. (All' Ancora) in v ulici Majolica št. 3. (Alla bella Dalmazia).

F. Pertot urar I. vrste Trst ul. Poste Nuove 9

Usaka ekonomična družina nakupi VERMOUTH v velikem skladišču v ulici San Nicolò 18 Buteljke „Reklam“ od 1 litra 55 krajcarjev. Nepremenjani tip. — Znamka neprekosljiva

KOLESA Helical Premier Prve znamke od K 170 naprej. Pnevmatiki po K 6'— in pnevmatična čreva od K 5'— naprej. Vskovrstne potrebščine in šivalni stroji HID & NEU po najnižjih cenah. Riccardo Sanzin Trst, ulica delle Poste 6, Trst